
PARENTS' INTEREST IN ACTIVITIES TO IMPROVE PEDAGOGICAL CULTURE ORGANIZED IN AN INFORMAL ENVIRONMENT

Petya Ivanova

Sofia University „St. Kliment Ohridski“, Faculty of Pedagogy, Republic of Bulgaria,
p.ivanova@fp.uni-sofia.bg

Abstract: The key role that the family plays in the development and upbringing of children also presupposes the need for continuous improvement of the pedagogical knowledge, skills and attitudes of parents, generally defined as “pedagogical culture”. The pedagogical culture of parents is an important condition for effective interaction with their children, as well as a prerequisite for avoiding mistakes in family upbringing, which in recent years have become more and more the norm in the life of families. Non-formal education, as gaining increasing popularity, in turn offers unique opportunities for educational activities outside the traditional learning environment, which makes it comparatively attractive for parents.

The purpose of this publication is, based on a study of the experience of currently operating organizations offering educational activities to enhance the pedagogical culture of families in an informal environment, to identify the reasons for the interest of parents and to highlight the benefits of their participation in them. The leading approaches to the problem are synergistic, which will make it possible to seek a comprehensive solution to the issue of increasing the effectiveness of family education. The tasks are related to identifying trends in parental interest and behavior towards activities to increase pedagogical culture, organized in an informal environment, based on a theoretical study of existing concepts in the literature and analysis of the collected empirical data. The methodology includes analytical-synthetic (analysis, synthesis, induction, deduction) and empirical methods - survey and observation. The publication is aimed at all persons who interact with parents in their professional activities, as well as at the parents themselves, because in itself, it is also an attempt to increase their pedagogical culture. The ambition is to provoke the interest of interested parties and to lay the foundations for a broader discussion on the more active involvement of parents in the educational and educational process and the role of informal education in this regard.

Keywords: family education, pedagogical culture, parents, non-formal education

ИНТЕРЕС НА РОДИТЕЛИТЕ КЪМ ДЕЙНОСТИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКАТА КУЛТУРА ОРГАНИЗИРАНИ В НЕФОРМАЛНА СРЕДА

Петя Иванова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по педагогика,
p.ivanova@fp.uni-sofia.bg

Резюме: Ключовата роля, която семейството играе за развитието и възпитанието на децата предпоставя и необходимостта от непрекъснато подобряване на педагогическите познания, умения и нагласи на родителите, най-общо определяни като „педагогическа култура“. Педагогическата култура на родителите е важно условие за ефективното взаимодействие с децата им, както и предпоставка за избягването на грешки в семейното възпитание, които през последните години стават по-скоро норма в живота на семействата. Неформалното образование, като набиращо все по-голяма популярност, от своя страна, предлага уникални възможности за образователни дейности извън традиционната учебна среда, което го прави сравнително привлекателно за родителите.

Целта на настоящата публикация е, на базата на проучване на опита на действащи в момента организации, предлагащи образователни дейности за повишаване на педагогическата култура на семействата в неформална среда, да се идентифицират причините за интереса на родителите и да се открият ползите от участието им в тях. Водещите подходи към проблема са синергични, което ще даде възможност да се търси цялостно решение на въпроса за повишаването на ефективността на семейното възпитание. Задачите са свързани с открояването на тенденции в родителския интерес и поведение към дейности за повишаване на педагогическата култура, организирани в неформална среда, на базата на теоретично проучване на съществуващите концепции в литературата и анализ на събраните емпирични данни. Методологията включва аналитико-синтетични (анализ, синтез, индукция, дедукция) и емпирични методи – анкета и наблюдение. Публикацията е насочена към всички лица, които в професионалната си дейност

взаимодействат с родители, както и към самите родители, понеже сама по себе си, тя е и опит за повишаване на педагогическата им култура. Амбицията е да се провокира интереса на заинтересованите страни и да се поставят основите на една по-широка дискусия относно по-активното включване на родителите във възпитателния и образователния процес и ролята на неформалното образование в това отношение.

Ключови думи: семейно възпитание, педагогическа култура, родители, неформално образование

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Неоспоримостта на факта, за ключова роля, която родителите играят за развитието и възпитанието на своите деца, детерминира необходимостта от непрекъснато търсене на нови начини за подобряване на педагогическата култура на семейството. Неформалното образование, от своя страна, като набиращо все по-голяма популярност, предлага уникални възможности за образователни дейности извън традиционната учебна среда, което го прави сравнително привлекателно за родителите. Освен задоволяването на потребностите им от знания и умения, включването им в дейности за повишаване на педагогическата култура организирани в неформална среда засилва чувството им за общност и подкрепа, карайки ги да се чувстват по-уверени и мотивирани да участват в подобни събития. Участието на родителите в подобни инициативи не само развива техните собствени педагогически умения, но също така създава мрежи за обмен на опит и идеи между различни семейства.

Настоящата публикация разглежда причините за интереса на родителите към дейности за повишаване на педагогическата култура организирани в неформална среда и анализира ползите от участието на семействата в тях. Целта на изследването е да се открият тенденции в родителското отношение и поведение към формите и съдържанието на организирани обучения. Задачите са свързани със събиране на емпирични данни и последващ анализ с оглед постигането на изследователската цел. Методите са аналитико-синтетични – анализ, синтез, индукция и дедукция и емпирични – анкета и наблюдение. В хода на изследването се проведе проучване на мнението на две организации (с по-голям и по-малък мащаб на дейността), предлагащи образователни услуги за повишаване на педагогическата култура на родителите („Академия за родители“ и „Лека нощ, мило зайче“), както и четири скрити наблюдения на събития на избраните организации. Идеята на автора е, чрез повдигането на темата да се провокира интереса на заинтересованите страни и да се поставят основите на по-широка дискусия относно необходимостта от повишаване на педагогическата компетентност на родителите и потенциалът на неформалното образование в това отношение.

2. ПРИЧИНИ ЗА ИНТЕРЕСА НА РОДИТЕЛИТЕ КЪМ ДЕЙНОСТИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКАТА КУЛТУРА ОРГАНИЗИРАНИ В НЕФОРМАЛНА СРЕДА

Анализът на литературата посочва следните основни причини за интереса на родителите към дейности за повишаване на педагогическата култура в неформална среда:

- Потребност от знания и умения: Родителите често се чувстват неподготвени да се справят с възпитателните и образователни предизвикателства, пред които са изправени. Участието в дейности за повишаване на педагогическата култура им предоставя необходимите инструменти и стратегии за правилно общуване и подкрепа на децата в хода на тяхното израстване.
- Желание за взаимодействие и мрежова подкрепа: Неформалните образователни формати предлагат възможности за обмен на опит и създаване на социални мрежи между родителите. Те могат да споделят добри практики и да получат подкрепа от други родители, което води до увеличаване на увереността и сътрудничеството.
- Интерес към иновации в образованието: С напредването на технологиите и новите методологии в обучението, родителите могат да се запознаят с актуални тенденции и иновации. Неформалните дейности често предлагат нови перспективи и подходи, които могат да обогатят възпитателният им опит.

Родителите свързват ползите от участието си в подобни форми първо с повишаването на образователната стойност. Когато участват активно в неформални образователни дейности, те могат да приложат новите знания и умения в ежедневието си, което допринася за подобряване на възпитателната и образователна среда у дома. (Zakirova & Nikitina, 2016). Втората полза е свързана с подобряване на комуникацията. Участието в съвместни дейности насърчава открития диалог между родителите и децата, като окуражава взаимното разбирателство и доверие. На трето място се стимулира формирането на позитивна среда. Когато родителите демонстрират интерес и ангажираност, това създава позитивна атмосфера за развитие и растеж, което е от полза както за децата, така и за самите родители. (Blasiak, 2019).

3. ТЕНДЕНЦИИ В РОДИТЕЛСКОТО ПОВЕДЕНИЕ КЪМ ДЕЙНОСТИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКАТА КУЛТУРА ОРГАНИЗИРАНИ В НЕФОРМАЛНА СРЕДА

Анализът на данните от отговорите на анкетиранияте неформални организации показва различни тенденции в интереса на родителите, в зависимост от времето и формата на организиранияте събития (онлайн, на живо; мащабно събитие, мини събитие или индивидуална консултация и т. н.). От „Академия за родители“ са проведени над 400 събития през последните 10 години. Според респондента „През последните две години са организирани над 50 мини физически събития из цялата страна, в които се събират между 5 и 15 родители, за да обсъдят различни родителски предизвикателства. Проведени са големи фестивали в София, Пловдив, Варна, Бургас, където се събират между 500 и 2000 семейства, както и над 250 онлайн обучения по време на Ковид – някои в малки групи от 6 до 20 човека, други големи уебинари, достигайки над 1000 човека за един уебинар“. Според предоставените данни за посещаемостта на „Мини академии за родители“ в София – център / София Юг, организирани от другата анкетирана организация „Лека нощ, мило зайче“ за периода от януари 2024 г. до ноември 2024 г. са проведени над 13 мини събития, съответно за бременни и родители, които са посетени от над 200 родители. Независимо от предпочитанията, съобразно формата на организираниято обучение, и двете организации отчитат, че родителите, които са най-активно търсещи информация и обучения са бременни и родители с деца до тригодишна възраст. Заслужава внимание и отговорът на единия от респондентите, „Разбира се майките са по-активни принципно в тази роля, но забелязваме тенденция на увеличаване се бащи по събитията, което е прекрасно“, и всъщност е свързано с все по-засиленото включване на бащите в отглеждането и възпитанието на децата. Освен по полов признак е интересен и възрастовият профил на родителите. От „Лека нощ, мило зайче“ споделят, че не събират конкретни данни за възрастта, но от това, което са „забелязали: на събитията на живо за бременни идват жени и мъже между 20 и 45 години; на събитията на живо за родители – повече жени между 25 и 45 години; индивидуални и групови консултации – жени между 25 и 45 години.“ Данните от проведените наблюдения, съвпадат с тези на организаторите на събитията. И при четирите наблюдения се забелязва тенденцията за присъствие на млади двойки, с бременни жени, като възрастта е приблизително между 25 и 40 години. Жените са приблизително $\frac{3}{4}$ от мъжете.

По отношение на факторите, които повлияват родителското отношение към формите за повишаване на педагогическата култура организирани в неформална среда, при анализа на отговорите, прави впечатление отчитането от респондентите на влиянието, което Ковид 19 оказва върху нагласите и поведението на родителите през последните години. Според „Академия за родители“ преди пандемията „имаше огромна дупка в информацията и родителите изключително много оценяваха това, което правим. Пост ковид оформи другата крайност – сега всеки специалист/родител е онлайн и споделя съвети и в момента сме в крайноста на твърде много съвети и твърде много обръкваща информация. Родителите вече са изморени от една страна, а от друга който е искал да научи нещо е намерил неговия си формат (обучение, събитие, книга и т.н.) и си е задоволил в голяма степен нуждата от учене.“ От организацията отчитат и още една тенденция по отношение на интереса на родителите. „По време на Ковид и поради липса на алтернатива предпочитаха онлайн обученията от удобството на дома си. В момента хората търсят физически събития, но основно насочени към преживявания/забавление, не толкова към учене. Елемента учене вече не е толкова търсен сред родителите на физически събития, защото има предостатъчно информация онлайн. Единствено сред бременните се запазва търсенето, тъй като те като „нови“ родители са в началото на търсенето си и за тях е изключително важно да черпят информация и практически знания.“ Респондентът отчита и факта, че родителите са се преориентирали към други елементи от събитията им – „възможността за разговор със специалисти, запознаване с организации, за забавления на децата и много по-малко за слушане на лекции“.

Независимо от динамиката в интереса и нагласите към различните форми, обаче от „Академията“ отчитат, че има и редица родители, които са „проследявали във времето, че след като са посетили едно събитие посещават още. По физическите ни събития много деца и родители пораснаха – родителите са ни посетили за пръв път като са били бременни и последващи години идват заедно с децата си, за да си сверят часовника, да научат нови неща, а и децата им да си изкарат добре.“ В този контекст, може да се заключи, че има едно „твърдо ядро“ от родители, които са напълно убедени в полезността на подобен тип дейности и се възползват пълноценно от възможностите, които неформалната среда предлага за повишаване на педагогическата им култура.

За разлика от промените в интереса на родителите към събития организирани във физическа среда, анализът на данните показва сравнителна устойчивост на интереса към онлайн възможностите, които се предлагат. В онлайн събитията организирани от „Академия за родители“ са се включили 15 000 родители. Видеата, които предлагат в YouTube са гледани над 1 милион пъти. На сайта си организацията предлага над 1000 статии, които имат средна посещаемост от около 500,000 потребителя на година. Във Фейсбук имат над 80 000

последователи. От „Лека нощ, мило зайче“ също отчитат, че родителите „предпочитат консултации и лекции – онлайн и лекции и практически работилнички – на живо“. И при двете организации цифрите недвусмислено говорят за засилен интерес към формите предлагани в онлайн пространството.

Интересна динамика се наблюдава и в образователното съдържание, към което родителите проявяват интерес. На въпроса „Кои са темите, които родителите предпочитат най-много?“ от „Академия за родители“ отговарят, че „родителите търсят теми, които са адресирани към конкретни проблеми с децата, които те имат в момента. Например как да се справим с детското тръшкане адресира конкретен проблем. Как да не се ядосвам на детето като се тръшка адресира по-скоро самия родител и съответно не би било толкова успешно като тема, за да се разпознаят в нея родителите.“ Темите „за по-големите деца не са толкова популярни. Темите, които изискват самия родител да се промени или да разкрие недостатъците си също са по-трудни, за сметка на теми насочени към самите деца и тяхното поведение/възпитание.“ От „Лека нощ, мило зайче“ споделят, че интересът не спада към „всички теми за бременни. За родителите – емоции, тръшкане, самостоятелност, сън, режим, хранене и хранене, адаптация в ясла и детска градина“. По отношение на съдържанието на обучението и двете организации проучват предварително родителския интерес, за да предложат съответните теми, които родителите биха искали да чуят. От „Академия за родители“ редовно събират обратна връзка за това, което са направили „доколко им е полезна тема/лектор/събитие и редовно питаме за нови теми и идеи за подобрения. И хората ни казват. Не всички идеи са възможни или приложими, но много подобрения сме направили именно благодарение на идеи и обратна връзка от родители, специалисти и организации.“

Очевидно е, че организациите реализиращи обучения и различни събития свързани с повишаването на педагогическата култура на родителите съобразяват образователното съдържание, което предлагат с интересите и нуждите на родителите и в този контекст, ниската посещаемост на някои събития не може да бъде отдадена на тематичното съдържание, а по скоро на липса на мотивация и желание от родителите да посещават подобни събития. Родителската неактивност не може да бъде оправдана и с „липса на информация за инициативите“, предвид факта, че организациите полагат сериозни усилия за популяризиране на дейността си. От „Академия за родители“ споделят, че имат имейл бази данни от регистрираните от предишни събития участници, на които се изпраща месечен бюлетин, който достига до над 30 000 родители. Организацията е активна в социалните мрежи, където има много последователи. „Академията“ работи с много партньори и организации, включително с редица медии, като всички те са ангажирани да споделят за участието си в събитията. Респондентът споделя и, че „да, разбира се използваме платена реклама в социалните мрежи, за да достигаме и до нови хора. Основният ни маркетинг е, че вярваме, че правим смислени неща, така че всяка лекция е маркетинг на събитието, всеки специалист е маркетинг на събитието, всяка детска работилница отново комуникира събитието“. От „Лека нощ, мило зайче“ отговарят, че популяризират събитията си чрез публикации в социалните мрежи и имейл маркетинг. Организацията не използва платена реклама, но предлага като стимул томболи с награди, отстъпки от продукти и услуги. Видно е, че организациите полагат сериозни усилия за разпространение на дейността си, чрез използването на различни канали, чрез които информацията да достигне до родителите. Самият ангажимент за участие, обаче остава в ръцете на семействата, защото „За да бъде успешно едно такова начинание, на преден план излиза въпросът за мотивацията на родителите да участват в различните форми за повишаване на тяхната педагогическа компетентност.“ (Чавдарова-Костова, Мизова § Господинов, 2017, с. 23). В този контекст е необходимо самата държава да предприеме определени мерки, чрез които да стимулира участието на родителите в подобни обучения и дейности чрез мотивирането им, защото колкото и мащабна да е рекламата на отделните неформални организации, тя няма да гарантира необходимото родителско включване. Добре би било да се помисли за промяна на нормативната уредба, в която да се вкара елемент на задължителност относно усвояването на определени базови педагогически знания (например по теория на възпитанието) от страна на настоящите и бъдещите родители.

„Необходимостта от педагогическа компетентност на родителите, разглеждана най-общо като резултат от усвояването на определен обем от знания и умения в областта на възпитанието и образованието, може да бъде извлечена от спецификата на родителската роля, чиято основна функция е именно отглеждането, възпитанието на децата в семейството, в т.ч. встъпване във взаимодействие с други фактори, оказващи възпитателни въздействия върху тях... Специалната подготовка за изпълнението на родителската роля се налага от настъпващите промени в обществения живот, от очертаващите се основни проблемни сфери в развитието на младото поколение, различни от тези, характерни за неговите родители. Промените в различните сфери на обществения живот изискват и промени в начина и съдържанието на педагогическото общуване, чийто вид е общуването между родители и деца. Родители, които изостават от изискванията на времето към възпитаването на децата, не само биха имали проблеми при общуването си с тях, но биха

повлияли неблагоприятно и на самите деца, не получили необходимото за адекватна и безпроблемна адаптация към порядъка на обществото, в което живеят. (пак там, с. 24). В този контекст, родителите трябва да бъдат подпомогнати в осъзнаването на факта, че тяхната педагогическа култура има съществено значение за емоционалното, социално и интелектуално развитие на децата им. В литературата, необходимостта от базова педагогическа култура на родителите се аргументира със следните доводи:

Първо, ролята на родителите в първоначалното възпитание. Родителите са първите учители на своите деца и основни модели за подражание. Те оказват силно влияние върху формирането на личността на детето в ранна възраст. Педагогическата култура на родителите включва не само знания относно възпитателните техники, но и емоционална интелигентност, която е от съществено значение за изграждането на здрави отношения и доверие между родител и дете. Чрез позитивна комуникация и подкрепа, родителите създават среда, която насърчава развитието на самоувереност и социални умения у децата. (<https://www.unicef.org/bulgaria/>).

Второ, влиянието върху образователния процес. Педагогическата култура на родителите има пряко въздействие върху образователния процес на децата. Родителите, които осъзнават значението на образованието и се ангажират активно с учебния процес, мотивират децата си да се стремят към успехи в училище. Това включва подкрепа при учене, стимулиране на любопитството и интереса към нови знания и развитието на умения за самоорганизация и критично мислене.

Трето, ползи за психо-социалното развитие на детето. Когато родителите притежават висока педагогическа култура, те са в състояние да създадат стабилна и сигурна емоционална среда за своите деца. Това е важно за изграждането на положителна самооценка и социални умения. Родителите, които разбират нуждата от внимателно слушане и подкрепа, могат да помогнат на децата да преодоляват стресови ситуации и да се научат да се адаптират в обществото. (Гордън, 2010).

Четвърто, превенция на негативни поведенчески тенденции. Родителската педагогическа култура е важна и за предотвратяване на негативни поведенчески тенденции като агресия, социална изолация и други рискови поведения. Тя ще помогне на родителя да прогнозира „реалното поведение на детето си в различни житейски ситуации, когато то се намира в затруднено положение, при трудно преодолимо препятствие или при конфликтна ситуация, т. е. в ситуация на фрустрация.“ (Попова, 2001, с. 77). Когато родителите притежават умения за емоционална регулация и възпитават децата си в дух на уважение и състрадание, те намаляват вероятността от развитие на антисоциални поведения. (Борба, 2021)

В този контекст педагогическата култура на родителите е основен фактор за успешното възпитание на децата. Тя не само влияе на социализацията и образованието на децата, но също така формира техните емоционални и поведенчески нагласи. (Чавдарова-Костова, 2019, с. 202). Родителите, които инвестират в своето педагогическо развитие, създават основа за здравословен и балансиран растеж на своите деца, което от своя страна води до положителни резултати за обществото като цяло.

Необходимо е да отбележим и, че за да бъде преодолян проблема с мотивирането на родителите за участие в дейности за повишаване на педагогическата култура, са необходими комплексни действия от всички заинтересовани страни. Сътрудничеството между формалните и неформалните организации, както и родителската общност има положително въздействие върху развитието на родителската педагогическа култура. (Khaydarova, 2021). В този контекст, и двете анкетираните в изследването институции подкрепят тезата за необходимостта от социално партньорство. От „Академия за родители“ споделят, че „очакват по-голяма активност от училищата и детските градини, което може да се постигне именно чрез повече обучения/събития/споделяне на добри практики. МОН може да насърчи повече връзката учител – родител – дете. Социалните служби могат да работят за по-добра връзка социални работници – психолози – учители – родители – деца.“ „Лека нощ, мило зайче“ виждат като свои естествени партньори „АГ болници, лични лекари, педиатри, детски ясли и градини, детски центрове, специалисти по ранно детско развитие, общински центрове, неправителствени организации, инфлуенсъри в сферата на майчинството и грижата за децата“. В литературата се посочват и някои от по-конкретните ползи от това партньорство, сред които са подобряването на родителските умения, създаването на единен подход във възпитанието, увеличаването на ангажираността на родителите, намаляването на стреса и напрежението, подкрепата за индивидуалните нужди на децата и др. И най-вече, именно доброто сътрудничество между всички заинтересовани страни ще доведе до търсения резултат – създаването на здравословна и подкрепяща среда за развитието на детето. (Коцев § Пейчев, 2019).

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Интересът на родителите към дейности за повишаване на педагогическата култура в неформална среда организирани от неправителствени организации, фирми, фондации, асоциации и др., отразява растящото

осъзнаване на важността на образованието и възпитанието извън традиционните формални рамки. Тези дейности не само, че предоставят на родителите нови знания и умения, но също така ги мотивират да участват активно във възпитателния процес на своите деца, създавайки подкрепяща и стимулираща среда за тяхното развитие. Резултатите от изследванията показват, че родителите, които се включват в подобни инициативи, се чувстват по-уверени в своите родителски роли, а техният ангажимент към възпитанието и образованието на децата им е значително увеличен. За да се осигури максимален ефект от подобни дейности, обаче е необходимо да се преодолеят всички пречки чрез създаване на по-достъпни и гъвкави формати за участие, които отчитат нуждите и възможностите на различните групи родители. Партньорството между заинтересованите страни е ключово за разширяването на обхвата на тези инициативи.

В заключение, насърчаването на активното участие на родителите в дейности за повишаване на педагогическата култура в неформална среда може да доведе до значителни ползи не само за родителите и децата, но и за цялото общество, осигурявайки устойчиво развитие на социалната среда.

БЛАГОДАРНОСТИ

Авторът изказва благодарност на „Академия за родители“ и „Лека нощ, мило зайче“ за споделената информация и опит.

Бележка: Тази публикация е финансирана от Национална програма „Млади учени и постдокторанти“ –2 (2024-2025). Петя Иванова носи цялата отговорност за съдържанието на настоящия документ и той при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по педагогика.

ЛИТЕРАТУРА

- Банова, Б. (2019). *Как от 0 до 1 година? Комуникация и активен контакт през първата година от живота на детето*, UNICEF, Достъпен от: <https://www.unicef.org/bulgaria/>
- Борба, М. (2021). *Успяващите деца*. Изд. Сиела. София.
- Гордън, Т. (2010). *Трениране на успешни родители*. Изд. Колибри. София.
- Коцев, В., & Пейчев, И. (2019). *Ефективна комуникация и работа с родителите*. РААБЕ България ЕООД. София.
- Попова, С. (2001). *Възпитателни взаимодействия в семейството*. Университетско издателство „Неофит Рилски“. Благоевград.
- Чавдарова-Костова, С. (2019). *Приобщаващо образование*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. София.
- Чавдарова-Костова, С., Господинов, Б., & Мизова, Б. (2017). Състояние на педагогическото взаимодействие „семејство – образователни институции – социална среда“. Резултати от едно изследване, *Годишник на СУ „Св. Климент Охридски“*, Книга Педагогика, Т. 111.
- Blasiak, A. (2019) Parents' Pedagogical Culture as an Intrafamily Determinant of the Quality of Upbringing of the Youngest Generation, *Articles and dissertations*, Vol. 22, 2019/2, 84-100, DOI: 10.12775/SPI.2019.2.004.
- Zakirova, V., & Nikitina, E. (2016). Developing the pedagogical culture of parents by means of social partnership with a supplementary education institution, *International Journal of Environmental & Science Education*, Vol. 11, No. 8, 2099-2111, DOI: 10.12973/ijese.2016.581a.
- Khaydarova, X. (2021). Parental Pedagogical Culture As An Individual Of The Family Institute, *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, Vol. 3, ISSN NO: 2770-2367, 188-192.
<https://parentacademy.bg/>
<https://www.lekanoshtmilozaiचे.com/>